

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ПЕТКО РАЧЕВ СЛАВЕЙКОВ”

гр. Велико Търново, ул. „Освобождение” № 29
тел. 0877948282 – директор, 062/63-14-42 – зам.-директор, канцелария
e-mail: ouslaveikovvt@prsvt.org; www.ouslaveikov.weebly.com

УТВЪРЖДАВАМ:
ДАНКА БОРИСОВА
ДИРЕКТОР НА ОУ “П. Р. СЛАВЕЙКОВ“
ГР. ВЕЛИКО ТЪРНОВО

ПРОГРАМА

ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ (2021 – 2025)

I. УВОД

Настоящата програма цели да начертае целите и задачите на работа с ученици от ОУ „П. Р. Славейков“, гр. В. Търново, и урежда взаимоотношенията между институциите, във връзка с предоставянето на приобщаващо образование.

Програмата е изготвена в съответствие с действащите стратегически и оперативни национални документи на централните ведомства, в изпълнение на държавната политика за предоставяне на равни възможности на всички български граждани и за приобщаване на учениците от уязвими групи и работи в посока разгръщането на потенциала на всеки ученик за личностно развитие, както и успешна реализация и социализация; по-високо качество и по-добър достъп до образование; ранна превенция на обучителни затруднения; включващо обучение на ученици със специални образователни потребности (СОП); включващо обучение и социално включване на ученици с девиантно поведение.

Училищната програма се базира на:

- Закон за предучилищното и училищното образование;
- Наредба за приобщаващото образование
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства;
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система;
- Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.);
- Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012–2020 г.);
- Закон за защита от дискриминация;
- Конвенция за борба срещу дискриминацията в областта на образованието.

Програмата включва реда и начините за оказване на обща и допълнителна подкрепа на всички ученици, които имат необходимост от такива в ОУ „П. Р. Славейков“, гр. В. Търново, съобразно техните лични интереси, потребности и нужди.

Уязвими групи в ОУ „П. Р. Славейков“, гр. В. Търново, са ученици със специални образователни потребности, хронични заболявания, двигателни увреждания; ученици в

риск; ученици, застрашени или жертва на насилие; ученици с изявиени дарби; деца-сираци и полусираци, ученици от различни етнически групи и с други идентифицирани нужди.

II. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

1. Пълноценна социализация на учениците със специални образователни потребности, учениците с физически и ментални увреждания и учениците от етническите малцинства.

2. Гарантиране на равен достъп до качествено образование за учениците

3. Утвърждаване на интеркултурно и подкрепящо образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система.

4. Съхраняване и развиване на културната идентичност на учениците.

III. ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

Подкрепата за личностно развитие се осъществява във връзка и в корелация с разработените стратегии за подкрепа за личностно развитие, както и въз основа на анализ на необходимостта от обща и допълнителна подкрепа.

III.1. Обща подкрепа

В ОУ „П. Р. Славейков“, гр. В. Търново, за **координатор** е определен зам.-директорът по учебната дейност, който изпълнява функциите си съобразно чл. 7 от Наредбата за приобщаващото образование.

За организиране и координиране на процеса на осигуряване на допълнителната подкрепа за личностно развитие на учениците в началото на всяка учебна година в училището се определят **екипи за подкрепа за личностно развитие** за всеки ученик със специални образователни потребности.

Общата подкрепа за личностно развитие се предоставя от учителите, от педагогическия съветник и от логопед.

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всеки ученик в училището. Гарантира участието и изаявата на учениците в образователния процес и в дейността на училището и **включва**:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. кариерно ориентиране на учениците;
3. занимания по интереси;
4. библиотечно-информационно обслужване;
5. грижа за здравето въз основа на информация от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, за здравословното състояние на детето и за проведени медицински изследвания и консултации и при взаимодействие с медицинския специалист в здравния кабинет в училището;
6. поощряване с морални и материални награди;
7. дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
8. дейности за превенция на обучителните затруднения.

Екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти включва:

1. обсъждане на дейностите за обща подкрепа, в които се включват учениците – обмен на информация и на добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване на работата им с учениците в класа;
2. провеждане на регулярни срещи, когато са за целите на превенцията, между класния ръководител, учители и други педагогически специалисти в училището, за:
  - а) преглед и обсъждане на информация за обучението и развитието на ученик;
  - б) определяне на конкретни дейности от общата подкрепа само за отделни ученици, насочени към превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
  - в) определяне на конкретни дейности от общата подкрепа само за отделни ученици, насочени към превенция на обучителните затруднения.

Регулярните срещи се провеждат след приключване на всеки педагогически съвет, както и в друго време при необходимост.

Кариерното ориентиране, провеждано от класния ръководител, педагогическия съветник или консултант от кариерен център, също е част от общата подкрепа на учениците от първи до седми клас за училището.

Заниманията по интереси включват:

1. дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство;

2. изяви, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически дейности по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище;

3. обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците (факултативни учебни часове);

4. дейности в рамките на целодневната организация на учебния ден.

Чрез заниманията по интереси се подкрепя развитието на ключовите компетентности на учениците в областта на математиката, информатиката, природните науки и технологиите и се подпомага професионалното ориентиране на учениците.

Чрез заниманията по интереси се развиват интегрирането на ключовите компетентности, възпитанието в ценности, патриотичното, гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното възпитание, насърчаването на иновациите и креативното мислене на учениците.

Заниманията по интереси се организират в съответствие с желанието на учениците със съгласието на родителите, както и със спецификата на заниманията и с възможностите на училището.

Заниманията по интереси може да се провеждат чрез различни организационни педагогически форми – клуб, състав, ансамбъл, секция, отбор и др.

Библиотечно-информационно обслужване:

Към сайта на училището е конструирана дигитална училищна библиотека.

Грижа за здравето:

Осъществява се въз основа на информация от родителя/представителя на детето/лицето, което полага грижи за детето, за здравословното състояние на ученика и за проведени медицински изследвания и консултации.

Два дни седмично в сградата на училището медицинско лице провежда дейности.

Поощряване с морални и материални награди:

В ОУ „П. Р. Славейков“ учениците са поощрявани с морални и материални награди за високи постижения в учебната, извънкласната и извънучилищната дейност, а също и за прояви на гражданска доблест:

1. изказване на похвала или благодарност от класния ръководител или от преподавател;

2. изказване на похвала или благодарност от директора пред всички ученици;

3. получаване на грамота за отлични постижения в учебния процес и представяне на училището в национални, областни и общински дейности;

4. записване в Летописната книга на училището;

5. материални награди за постижения в учебния процес или за положителна изява.

Дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение:

Дейностите имат за цел изграждане на позитивен организационен климат в училището, включително чрез психологическа подкрепа, която е насочена към учениците, учителите, директора, заместник-директора и родителите.

Психологическата подкрепа се осъществява от педагогически съветник и включва:

1. създаване на условия за сътрудничество и ефективна комуникация между всички участници в образователния процес;

2. предоставяне методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на учениците;

3. извършване на групова работа с ученици и/или кризисна интервенция;

4. работа със средата, в която е ученикът – семейството, връстниците.

За преодоляване на проблемното поведение на ученика и за справяне със затрудненията му с приобщаването в образователния процес и в институционалната среда, с участието му в дейността на институцията и с поведенческите му прояви се прилагат една или повече от следните дейности за въздействие върху вътрешната мотивация:

1. обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му;

2. използване на посредник при решаване на конфликт в училище;

3. консултиране на ученика с педагогически съветник;

4. създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и за решаване на конфликти по ненасилствен начин;

5. насочване на детето или ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;

6. индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);

7. участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището, включително определяне на възможности за участие на ученика в доброволчески инициативи;

8. други дейности, определени в правилника за дейността на училището:

– обсъждане поведението на ученика и предприемане на мерки след изслушване и разговор с училищния координационен съвет за справяне с тормоза между учениците;

– среща-разговор между ученика, родител/настойник и класен ръководител;

– обсъждане в УКБППМН на поведението на ученика и предприемане на мерки след изслушване и разговор с ученика и родител/настойник;

– среща-разговор между ученик, родител, класен ръководител и директор;

– съдействие от други институции – ЦПЛР-ОДК, ЦОП, социални служби, МКБППМН, Детска педагогическа стая, Районна полиция;

– среща-разговор между ученика, родител/настойник, класен ръководител и педагогически съветник;

– среща-разговор между родител/настойник и класен ръководител;

– разговор на заинтересовани страни с координатора по приобщаващото образование в училището;

– посещение на педагогически специалисти в дома на ученика.

Превенция на обучителните затруднения:

Общата подкрепа за личностно развитие в училището за целите на превенцията на обучителните затруднения се изразява във включване на учениците в:

1. допълнително обучение по учебни предмети с акцент върху обучението по български език, включително оgramотяване на ученици, за които българският език не е майчин;

2. консултации по учебни предмети и допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове.

Дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения се предоставят след обсъждане на информацията от входните равнища по учебни предмети, от индивидуалния напредък в обучението и от наблюдението на развитието на отделни ученици, които срещат затруднения в обучението. За целите на обсъждането може да се използват и:

1. сведения от педагогически специалисти за силните страни на учениците, които срещат затруднения в обучението, и за индивидуалните им нагласи по отношение на ученето и участието в образователния процес и в дейността на институцията;

2. сведения от педагогически специалисти или от социален работник – за наличие на възможни рискови фактори в средата на тези ученици;

3. данните от информацията, която придружава тези ученици от детската градина, включително за предоставяни дейности по обща подкрепа за личностно развитие в детската градина;

4. данните от установяването на готовността на тези деца за училище от логопедично изследване, портфолио и др.

Обсъждането на цялата информация се прави от класния ръководител съвместно с учители, които преподават на ученика, в срокове и във формат, определени от директора, като за резултатите от обсъждането се уведомява родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето. Въз основа на обсъждането на информацията може да се определят дейности от общата подкрепа за личностно развитие за целите на превенцията на обучителните затруднения на отделни ученици и да се определят тези ученици, на които е необходимо да се извърши оценка на индивидуалните им потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие. Въз основа на обсъждането може да се определят дейности от общата подкрепа за личностно развитие – занимания по интереси за стимулиране развитието на способностите и на компетентностите на някои ученици.

Въз основа на обсъждането се реализират дейности за обща подкрепа за личностно развитие, насочени към превенция на обучителните затруднения, чрез предприемане на конкретни мерки за работа с отделен ученик само в случаите, когато:

1. се установят затруднения в обучението на ученика и/или има рискови фактори в средата, които може да повлияят на обучението му, но които все още не изискват предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие;

2. се установи, че ученик напредва значително по-бързо в обучението и развитието си от учениците на неговата възраст.

Конкретните мерки изискват:

– определяне на конкретна цел – какво затруднение трябва да се преодолее;

– определяне на конкретни стъпки за преодоляване на затруднението – чрез допълнително обучение, консултации, логопедична работа, работа в учебните часове и други;

– определяне на срок и описание на резултатите от работата в края на поставения срок – постигнат напредък, преодоляно или непреодоляно затруднение, насочване за оценка на индивидуалните потребности от екип за подкрепа за личностно развитие и други.

Конкретните мерки се вписват в дневника на класа в частта, отнасяща се до общата подкрепа за личностно развитие. С конкретните мерки за ученици с обучителни затруднения се цели да се преодолеят затрудненията. С конкретните мерки за ученик, което напредва значително по-бързо от връстниците си, се цели ученикът да развие най-пълно своите способности.

Конкретните мерки се предприемат от класния ръководител на ученика в екипна работа с другите педагогически специалисти до 14 дни от установяването на потребността от такива. Конкретните мерки включват задължително една или повече от следните дейности:

1. допълнително обучение по учебни предмети с акцент върху обучението по български език, включително оgramотояване на ученици, за които българският език не е майчин;

2. консултации по учебни предмети и допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове.

Когато допълнителното обучение по учебен предмет се провежда в учебни дни извън часовете по училищния учебен план, то е с обща продължителност от 60 до 120 учебни часа годишно – за които българският език не е майчин, или за ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, изразяващи се в годишна оценка слаб (2), или не са постигнали очакваните резултати, заложен като прагова стойност за успешност при национално външно оценяване, както и за ученици, които напредват при обучението по даден учебен предмет.

Допълнителното обучение може да е до 10 учебни часа – за ученици, които срещат затруднения, индикирани чрез срочна оценка слаб (2) или три последователни текущи оценки слаб (2), както и за ученици, които са отсъствали от училище повече от 10 учебни дни по уважителни причини.

На ученици, които се обучават несинхронно от разстояние в електронна среда над 30 учебни дни при подадено заявление от родител, може да се предоставя допълнително обучение по отделни учебни предмети за компенсиране на липсата на взаимодействие с учителя. Осъществява се синхронно от разстояние в електронна среда чрез не по-малко от 10 учебни часа месечно, разпределени между учебните предмети в зависимост от дела им в училищния учебен план.

Допълнителното обучение по учебен предмет за ученици, за които българският език не е майчин, или които имат системни пропуски по даден учебен предмет, изразяващи се в годишна оценка слаб (2), или не са постигнали очакваните резултати, заложен като прагова стойност за успешност при национално външно оценяване, както и за ученици, които напредват при обучението по даден учебен предмет, може да се провежда и по време на лятната ваканция с обща продължителност не повече от 80 учебни часа.

Консултирането по учебни предмети е достъпно за всички ученици и се провежда извън редовните учебни часове от учителите по предмети ежеседмично в рамките на учебната година.

Дейностите се осъществяват и в неучебно време, включително през ваканциите, съобразно потребностите на учениците, като продължителността им за отделен ученик или за група ученици е в зависимост от възможностите на училището с обща продължителност за отделен ученик или за група ученици не по-малко от 30 учебни часа.

Конкретните мерки се актуализират, променят или прекратяват след преглед на напредъка на развитието на ученика, извършен от класния ръководител на ученика съвместно с други специалисти в училището.

Координацията на изпълнението на конкретните мерки се осъществява от класния ръководител на ученика.

Класният ръководител запознава родителя с предприетите конкретни мерки и го информира за резултатите от изпълнението им.

В случаите, когато ученик получава обща подкрепа и не се отчита напредък в развитието му в рамките на три месеца от началото на предоставянето на подкрепата, класният ръководител на ученика обсъжда с координатора и с родителя насочването на ученика за извършване на оценка на индивидуалните му потребности от екип за подкрепа за личностно развитие.

III.2. Допълнителна подкрепа

Допълнителната подкрепа се осъществява въз основа на направена **оценка индивидуалните потребности** на определен ученик. Оценката на потребностите се извършва от специално назначен екип от специалисти, съобразно необходимостта за ученика.

Учениците, за които може да се поиска оценка на индивидуалните потребности, са от следните **уязвими групи**:

- ученици със специални образователни потребности;
- ученици в риск;

- ученици с изявени дарби;
- ученици с хронични заболявания.

Оценката на индивидуалните потребности на **ученици, за които има индикации, че са със специални образователни потребности**, се извършва от класния ръководител, учителите, които преподават на ученика, психолог, логопед, ресурсен учител, а при ученици с увреден слух или с нарушено зрение – от рехабилитатор на слуха и говора или от учител на деца и ученици с нарушено зрение, съвместно с класния ръководител и с учителите, които преподават на ученика в училището. Оценяват се познавателното развитие, комуникативните умения, социалните умения, физическото развитие, адаптивното поведение, психичните реакции, семейното функциониране.

Оценката на индивидуалните потребности на **ученици в риск** се извършва от психолог и/или педагогически съветник, логопед, класния ръководител и учителите, които преподават на ученика в училището. Оценяват се рисковите и защитните фактори в ситуацията на ученика и неговата среда.

Оценката на индивидуалните потребности на **ученици с изявени дарби** се извършва от класния ръководител и учителите, които преподават на ученика в училището, психолог или педагогически съветник, или от специалистите, които обучават или тренират ученика в център за подкрепа за личностно развитие, или в спортен клуб. Оценяват се конкретните области на изявени дарби и способности.

Оценката на индивидуалните потребности на **ученици с хронични заболявания** се извършва от психолог/педагогически съветник съвместно с класния ръководител и с учителите, които преподават на ученика в училището, с медицинския специалист в здравния кабинет в училището в сътрудничество с личния лекар на ученика. Оценява се здравословното състояние на ученика и влиянието му върху обучението.

Видове допълнителна подкрепа:

Краткосрочна е подкрепата, която въз основа на оценката на индивидуалните потребности на ученика се предоставя за определено време в процеса на училищното образование, като:

1. за ученици със специални образователни потребности обхваща период от минимум една учебна година до максимум края на съответния етап от степента на образование;
2. за ученици в риск обхваща времето на планираните дейности за работа по конкретния случай, която се осъществява в училище в сътрудничество с отделите за закрила на детето;
3. за ученици с изявени дарби обхваща период от минимум една учебна година;
4. за ученици с хронични заболявания обхваща периода, необходим за лечението на ученика; при необходимост срокът ѝ се удължава в зависимост от здравословното състояние на ученика.

Дългосрочна е подкрепата, която въз основа на оценката на индивидуалните потребности на ученика обхваща повече от един етап от степента на образование, повече от една степен на образование или е за целия период на обучение на ученика в училището.

Допълнителната подкрепа **включва**:

1. работа с ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа се реализира чрез **план за подкрепа** за всеки конкретен ученик. Родителите задължително се включват в плана за подкрепа като активни участници в дейностите.

При необходимост се изработват индивидуални учебни планове (при индивидуална или комбинирана форма на обучение) и индивидуални учебни програми по някои или всички учебни предмети с цел по-лесното възприемане от ученика.

На родителя се предоставя информация за работата ученика и при необходимост се кани на екипните срещи.

За всяко заседание на екипа за подкрепа за личностно развитие се води протокол в хартиен или електронен вид, подписан от лицето, водещо протокола, и от педагогическия съветник.

Графикът на срещите се прилага към годишния план за дейността на училището и се актуализира при необходимост.

IV. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ПРОГРАМАТА

Дейности	Срок	Отговорник	Забележка
Идентифициране на ученици, които имат необходимост от обща подкрепа	постоянен	класни ръководители, учители по учебни предмети	
Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти	постоянен	класни ръководители, учители по учебни предмети, ресурсен учител, педагогически съветник, логопед	при необходимост
Определяне координатор	до 15.09.	директор	
Награждаване на ученици	текущ	директор, заместник-директор	по определен повод за поощрение и в края на всеки учебен срок
Дейности, свързани с четивна грамотност	01.11., 01.04.	класни ръководители, учители по български език и литература	по повод Деня на народните будители и Деня на книгата
Представителни изяви на ученици, включени в занимания по интереси	м. декември м. март и април	учители в ГЦДО, учители и други педагогически специалисти	
Кариерно ориентиране и консултиране	целогодишно	класни ръководители педагогически съветник	
Идентифициране на ученици със СОП	след входните равнища и през учебната година	класни ръководители, учители	

	при необходимост		
Оценка на индивидуални потребности на ученици със СОП	целогодишно	класен ръководител, съвместно с ресурсен учител и другите членове на ЕПЛР	не по-късно от 3 месеца след идентифициране на нуждата
Логопедична терапия, рехабилитация и консултации	целогодишно	класен ръководител, съвместно с логопед	
Психологическа подкрепа, психосоциална рехабилитация и консултации	целогодишно	класен ръководител, съвместно с педагогическия съветник	
Превантивни мерки за недопускане отпадане от училище	целогодишно	директор, зам.-директор, класни ръководители, учители, педагогически съветник	
Организиране и провеждане на тематични родителски срещи	Два пъти в учебен срок	класен ръководител	при желание от родителите
Индивидуални работа с родители, спрямо потребностите на ученика	целогодишно	класен ръководител, учители, педагогически съветник	
Включване на учениците в организирани образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически дейности	целогодишно	учители и други педагогически специалисти	
Стимулиране участието на ученици с изяви дарби в състезания и олимпиади	целогодишно	учители	
Обучение на педагогически специалисти във връзка с дейностите по предоставяне на обща и допълнителна подкрепа	Според нуждите на педагогическите специалисти и учениците, които те обучават	ръководство	
Дейности по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането	при необходимост	класни ръководители, педагогически съветник	

Дейности по Механизма за противодействие на тормоза и насилието	при необходимост	класни ръководители, педагогически съветник	
Съвместни дейности с МКБППМН	целогодишно, според плана на УКБППМН	УКБППМН, директор	

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За изпълнението на Програмата важно значение има сътрудничеството между всички пряко ангажирани институции, неправителствения сектор и училищната общност. Всички участници в образователния процес (семейство, училище, общински власти, други институции, НПО) трябва да бъдат еднакво отговорни и ангажирани за постигането на поставените цели.